

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
(Μ.Κ.Π.Ο) ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ.**

ΠΑΠΑΠΑΥΛΟΥ Θ.

Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αν. Αττικής.
e-mail: tepap2@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τόσο στη Διακήρυξη της Τιφλίδας, όσο και στο κεφάλαιο 36 της Ατζέντας 21 (της Διεθνούς Διάσκεψης του Ρίο 1995) καθώς και στη Διακήρυξη της Διεθνούς Διάσκεψης της Θεσσαλονίκης 1997, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις θεωρούνται ως βασικός πυλώνας της εφαρμογής προγραμμάτων Π.Ε σε διεθνές επίπεδο, κάτι βέβαια το οποίο εκφράζεται και από τις εθνικές στρατηγικές για την Π.Ε των περισσότερων χωρών του κόσμου

Η ελληνική πραγματικότητα είναι γεμάτη από πάρα πολλά παραδείγματα Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που έχουν συμβάλει σημαντικά στην προώθηση και εδραίωση της Π.Ε στην Ελλάδα

Πρόκειται να παρουσιασθούν συνοπτικά οι δράσεις είκοσι τεσσάρων (24) ΜΚΠΟ Εθνικής εμβέλειας, τεσσάρων ΜΚΠΟ τοπικής εμβέλειας, και τεσσάρων περιοδικών οικολογικού περιεχομένου. Στόχος της εισήγησης είναι να παρουσιασθεί και να γίνει γνωστό στο ακροατήριο του Συνεδρίου το πολύ μεγάλο έργο των ΜΚΠΟ στον τομέα της Π.Ε από την πρώτη παρέμβαση των ΜΚΠΟ στην ελληνική σχολική πραγματικότητα, στον τομέα της ευαισθητοποίησης των μαθητών και την πρόδρομη εισαγωγή της Π.Ε, με την ταινία των 60 σταθερών εικόνων που στάλθηκε σε 3000 σχολεία της Ελλάδας από την **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς** το 1976 με τίτλο «Διαστημόπλοιο γη», ως τα σημερινά εθνικά και διεθνή προγράμματα που υλοποιούν οι ΜΚΠΟ.

ΠΑΡΑΡΑΥΛΟΥ ΤΗ.

Coordinator Environmental Education's projects of An. Attica
e-mail: tepap2@yahoo.gr

ABSTRACT

In the Statement of Tbilisi, and in the chapter 36 agenda 21 (International Conference of Rio 1995) as well as in the Statement of International Conference of Thessalonica 1997, the Non Governmental Organisations are considered as basic pylon of programs P.E at an international level. This is also expressed by the national strategies for the E.E in most countries of the world.

The Greek reality is full of many paradigms of Non Governmental Organisations is that it has contributed considerably the promotion and consolidation of the E.E in Greece.

The action of twenty four (24) NGO's of National scope, four (4) NGO's of local scope, and four(4) ecological magazines will be presented concisely.

The aim of this proposal is to be presented and become acquainted in the audience of Congress the extent of the work of NGO's in the sector of E.E from the first intervention of NGO's in the Greek school reality, in the sector of student's awareness and the first import of E.E, with the film 60 constant images that have been sent to 3000 schools of Greece from the **GREEK COMPANY for the protection of the environment and of the cultural heritage** in 1976 titled "spacecraft earth ", as the current national and international programs that are realized by the NGO's.

Λέξεις κλειδιά: εθνικές-τοπικές μη κυβερνητικές περιβαλλοντικές οργανώσεις, προώθηση-ανάπτυξη περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, οικολογικά περιοδικά.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια έχει υπάρξει μια σταδιακή συνειδητοποίηση σε κάθε χώρα και σε διεθνές επίπεδο του ρόλου της εκπαίδευσης στη κατανόηση, πρόληψη και επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Ξέρουμε τώρα ότι το κλειδί βρίσκεται κυρίως σε κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς παράγοντες, οι οποίοι αποτελούν τις ρίζες των προβλημάτων τα οποία δεν προλαμβάνονται ούτε λύνονται μόνο με τεχνολογικά μέσα. Είναι γνωστό ότι θα πρέπει πρωταρχικά να επηρεάσουμε τις αξίες, τις στάσεις και τη συμπεριφορά ατόμων και ομάδων σε σχέση με το περιβάλλον. (Η Διάσκεψη της Μόσχας).

Οι πρώτοι σύλλογοι για την προστασία της φύσης ιδρύθηκαν το 19^ο αιώνα, αλλά το ενθουσιώδες ξέσπασμα του Μάη του '68 θα αποτελέσει το κατάλληλο υπόβαθρο για πολυάριθμες, μεταγενέστερες, οικολογικές πρωτοβουλίες και προτάσεις. (D. Simonnet 1985).

Ακριβώς έτσι και στη Ελλάδα πολλοί από τους συλλόγους φυσιολατρίας και προστασίας της φύσης αρχίζουν τη ίδια εποχή να αλλάζουν προσανατολισμούς και στόχους βλέποντας το περιβάλλον από μια ολιστικότερη και διεπιστημονικότερη πλευρά ή καλύτερα από τη «πολιτική» του πλευρά.

Από κει και μπρος και ιδιαιτέρα μετά τη μεταπολίτευση οι περιβαλλοντικοί – οικολογικοί σύλλογοι που ιδρύονται έχουν σαν στόχο τους την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού, ενώ πολλοί τολμούν από τότε να αναφέρουν και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση σαν έναν από τους στόχους τους. (Αλλωστε η «χάρτα του Βελιγραδίου» είναι ήδη εδώ).

2. ΟΙ ΜΚΠΟ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΣΚΕΥΕΙΣ

Στη Διακήρυξη της Τιφλίδας στο κεφάλαιο για την οργανωτική δομή της Π.Ε αναφέρεται ότι ανάμεσα στις λειτουργίες θα πρέπει να είναι «να δημιουργήσει σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των οργανώσεων και φορέων της Π.Ε, ομάδων πολιτών και των επιστημονικών, ερευνητικών και εκπαιδευτικών οργανώσεων» και «να διευκολύνει και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των προγραμμάτων Π.Ε των Μη κυβερνητικών οργανώσεων» και γι' αυτό το λόγο «Η Διάσκεψη προτείνει την ενθάρρυνση των κρατών-μελών για τη δημιουργία τοπικών ενώσεων που θα προωθούσαν την προστασία του περιβάλλοντος και θα συμμετείχαν σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, τόσο σε διάφορα κοινωνικά και επαγγελματικά επίπεδα, όσο και στο επίπεδο της λήψης αποφάσεων».

Η Διακήρυξη της Τιφλίδας επίσης «προτείνει στα κράτη μέλη να πραγματοποιήσουν και να αναπτύξουν προγράμματα Π.Ε για όλα τα τμήματα του πληθυσμού σε συνεργασία, κατά περίπτωση, με τις κατάλληλες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις».

Ο κατάλογος των επιστημόνων της Διακήρυξης της Τιφλίδας που αναφέρονται στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις θα μπορούσε να είναι μακροσκελέστατος, αλλά θα σταθώ μόνο στην καταληκτική πρόταση της Διάσκεψης την πρόταση 41 όπου «Η Διάσκεψη εκτιμώντας το σημαντικό ρόλο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και των ομάδων εθελοντών στο πεδίο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Τονίζοντας την επιθυμία διεύρυνσης των ευκαιριών δημοκρατικής συμμετοχής στη δημιουργία και υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε,

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η αποδοτικότητα των εργασιών όλων των διακυβερνητικών οργανισμών αυξάνεται από τις δραστηριότητες των μη κυβερνητικών Οργανώσεων και των ομάδων εθελοντών,

Προτείνει στα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν και να υποστηρίξουν τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και τις ομάδες εθελοντών, σε τοπικό, εθνικό και υπο-περιφερειακό επίπεδο, ώστε να αξιοποιήσουν κατά τον καλύτερο τρόπο τις ικανότητες και δραστηριότητές τους.

Προτείνει στις εθνικές κυβερνήσεις να δημιουργήσουν και να ενθαρρύνουν την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση μεταξύ των οργανισμών, όπως οι επαγγελματίες καθηγητές και άλλες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, που έρχονται σε άμεση επαφή με παιδιά και νέους, έτσι ώστε να εμπλακούν αυτοί οι οργανισμοί στη δημιουργία και εφαρμογή των εθνικών εκπαιδευτικών στρατηγικών. Προτείνει στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να ενσωματώσουν δραστηριότητες Π.Ε στα ήδη υπάρχοντα προγράμματά τους

Προτείνει στην UNESCO να συνεργαστεί στενά με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και να υποστηρίξει τις σχετικές δραστηριότητες τους στον τομέα της Π.Ε.»

Σε συνέχεια των προτάσεων της Διακήρυξης της Τιφλίδας, το κεφάλαιο 36 της Ατζέντας 21 (της διεθνούς Διάσκεψης του Ρίο 1995) καθώς και η Διακήρυξη της διεθνούς Διάσκεψης της Θεσσαλονίκης 1997 συνεχίζουν να θεωρούν τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ως βασικό πυλώνα της εφαρμογής προγραμμάτων Π.Ε σε διεθνές επίπεδο κάτι βέβαια το οποίο εκφράζεται και από τις εθνικές στρατηγικές, για την Π.Ε, των περισσότερων χωρών του κόσμου.

3. ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΚΠΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ελληνική πραγματικότητα είναι γεμάτη από πάρα πολλά παραδείγματα Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που έχουν προσφέρει σημαντικά στην προώθηση και εδραίωση της Π.Ε στην Ελλάδα. Είναι βέβαιο ότι όσα και να αναφερθούν, πολλά είναι αυτά που θα μείνουν απ' έξω. Για το λόγο αυτό σταχυολογικά θα αναφερθούν κάποια από αυτά που πραγματοποιήθηκαν την τελευταία εικοσαετία που τόσο ο θεσμός της Π.Ε όσο και οι οικολογικές οργανώσεις έχουν γνωρίσει πραγματική άνθιση.

Προτείνεται ένας διαχωρισμός των ΜΚΠΟ ανάμεσα σε αυτές που έχουν συμβάλει με δράσεις που απευθύνονται περισσότερο σε εκπαιδευτικούς και ενήλικες και σε αυτές που έχουν δράσεις που απευθύνονται και σε παιδιά ή και μαθητές είτε μέσω οργανωμένων προγραμμάτων Π.Ε είτε μέσω απλών παρουσιάσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης, σημειώνοντας ότι και αυτές οι ΜΚΠΟ έχουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού και των εκπαιδευτικών σε θέματα περιβάλλοντος.

Οι αναφορές που θα γίνουν δεν έχουν καμία αξιολογική σειρά.

4. ΜΚΠΟ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ Η ΚΑΙ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ.

Ως πρώτη παρέμβαση των ΜΚΠΟ στην ελληνική σχολική πραγματικότητα στον τομέα της ευαισθητοποίησης των μαθητών και ως πρόδρομη εισαγωγή της Π.Ε θα πρέπει να αναφερθεί η ταινία 60 σταθερών εικόνων που στάλθηκε σε 3000 σχολεία της Ελλάδας από την **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς** το 1976 με τίτλο «Διαστημόπλοιο γη». Η Ε.Ε από κεί και πέρα έχει μια συνεχή παρουσία στην Π.Ε στην Ελλάδα, οργανώνοντας εκατοντάδες σεμινάρια για την Π.Ε, ενώ έχει οργανώσει και δύο πολύ επιτυχημένα επιστημονικά συνέδρια για την Π.Ε. Σήμερα με το «Συμβούλιο Π.Ε» συνεχίζει αυτή την επιμορφωτική της δραστηριότητα ενώ παράλληλα συντονίζει και 3 θεματικά δίκτυα για την Π.Ε. 1. «ΤΟ ΣΠΟΡΑΚΙ, πηγή ζωής» από το 1997, 2. «Ο ναυτίλος ταξιδεύει» από το 2000 και 3. «Το ποτάμι» από το 1996. Παράλληλα έχει εκδώσει το παιδαγωγικό υλικό «Π.Ε για Βιώσιμες πόλεις» 1999, «Το βιβλίο της φώκιας» 1995, «Το εγχειρίδιο παιδαγωγικών δραστηριοτήτων για ΤΟ ΣΠΟΡΑΚΙ, πηγή ζωής» 2002, «Το σποροτετράδιο» 2002 και «το εγχειρίδιο παιδαγωγικών δραστηριοτήτων για το ναυτίλο» 2004.

Η **Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ)**, με πολύ παλιά και μεγάλη επιμορφωτική δραστηριότητα, σήμερα συντονίζει τα προγράμματα δίκτυα Π.Ε «Οικολογικά σχολεία» από το 1995, «Νέοι δημοσιογράφοι για το περιβάλλον» από το 1995, «Φύση χωρίς σκουπίδια» από το 1996 «Πράσινες γωνιές της γειτονιάς μου» από το 1999, «Μαθαίνω για τα δάση» από το 1999, «Οι φίλοι μας οι πελαργοί» από το 2000 για τα οποία έχει εκδώσει και αντίστοιχο παιδαγωγικό εκπαιδευτικό υλικό.

Το **Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας και το Κέντρο ΓΑΙΑ** έχουν δεχτεί και ξεναγήσει στο Μουσείο πολλές χιλιάδες μαθητές, και έχει κάνει πολλές εκδόσεις οι οποίες έχουν χρησιμοποιηθεί για την εκπόνηση προγραμμάτων Π.Ε

Οι φίλοι του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας έχουν εκπονήσει πολλά και πολύ ενδιαφέροντα προγράμματα Π.Ε όπως «ο Κηφισός χθές, σήμερα, αύριο» το 1992, «βαδίζοντας σε ρέματα της Αττικής» το 1994, «βράχος και ζωή, πέτρα και ιστορία» το 1996. Παράλληλα έχει εκδώσει τα εκπαιδευτικά πακέτα – μουσειοσκευές «Τα ηφαίστεια της Ελλάδας» 1992, «ελληνικά δάση» 1994, «Το έδαφος στηρίζει τη ζωή» 2001, τα οποία δανείζονται σε σχολεία.

Ο Αρχέλιος, Σύλλογος για την προστασία της θαλάσσιας χελώνας careta-careta, με μεγάλη επιμορφωτική δραστηριότητα και με εκατοντάδες επισκέψεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σε σχολεία, έχει εκδώσει τα δανειστικά εκπαιδευτικά πακέτα «η βαλίτσα της χελώνας» 1990, «η ζωή στις ακτές» 1992, «ψαράδες και χελώνες» 2000. Παράλληλα λειτουργεί το «Κέντρο διάσωσης θαλασσιών χελωνών» στη Γλυφάδα, το οποίο επισκέπτονται κάθε χρόνο χιλιάδες μαθητές. Λειτουργεί επίσης τους περιβαλλοντικούς σταθμούς Κυπαρισσίας και Αγίων Ταξιαρχών στην Λακωνία, οι οποίοι παίζουν το ρόλο κέντρου ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τις θαλάσσιες χελώνες.

Ο Αρκτούρος, ΜΚΠΟ που ασχολείται με την προστασία της καφέ αρκούδας και των βιοτόπων της. Ειδικοί συνεργάτες του κάνουν ενημερώσεις σε σχολεία και έχει εκδώσει τα εξής εκπαιδευτικά προγράμματα: 1. Το βαλιτσάκι της καφέ αρκούδας 2. Το βαλιτσάκι του Γράμμου 3. Το βαλιτσάκι της Ροδόπης. Παράλληλα συντηρεί το κέντρο διάσωσης της ελληνικής αρκούδας στο Νυμφαίο, το οποίο επισκέπτονται δεκάδες σχολεία για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση γύρω από την καφέ αρκούδα, τους βιοτόπους της και εν γένει την άγρια ζωή (λύκος βίδα κλπ)

Μομ Εταιρεία για τη μελέτη και προστασία της μεσογειακής φώκιας. Ειδικοί συνεργάτες της κάνουν ενημερώσεις σε σχολεία, για την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα θαλασσιού περιβάλλοντος και προστασίας της μεσογειακής φώκιας. Επίσης οργανώνει ξεναγήσεις (μονοήμερες ή πολυήμερες) ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης στο Εθνικό θαλάσσιο πάρκο Β. Σποράδων.

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων (ΕΚΒΥ). Ασχολείται με την ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα υγροτόπων και έχει εκδώσει τα εκπαιδευτικά πακέτα:.

Εκπαιδευτικό πακέτο για τις Λίμνες Βόλβη και Κορώνεια 1995

Εκπαιδευτικό πακέτο για τη Λίμνη Κερκίνη. 1996

Εκπαιδευτικό πακέτο για το Δάσος της Στροφυλιάς και τη Λιμνοθάλασσα Κοτύχι. 1997

Εκπαιδευτικό πακέτο για τον Σπερχειό ποταμό. 1997.

Εκπαιδευτικό πακέτο για τη Λίμνη Στυμφαλία και το Οροπέδιο Φενεού Κορινθίας. 1997

Οικολογική εταιρεία ανακύκλωσης. Ειδικοί συνεργάτες της κάνουν ενημερώσεις σε σχολεία για τη διαχείριση των απορριμμάτων και την ανακύκλωση. Έχει παραγάγει «το βαλιτσάκι της ανακύκλωσης», εκπαιδευτικό υλικό που απευθύνεται σε μαθητές δημοτικών σχολείων και γυμνασίων. Εκδίδει το περιοδικό «Ανακύκλωση», το οποίο συχνά μέσα από άρθρα του αναφέρεται στην Π.Ε, ενώ έχει εκδώσει και τεύχος αφιερωμένο στην Π.Ε.

Παγκόσμιο ταμείο για τη φύση (WWF-Ελλάς). Διεθνής ΜΚΠΟ με γραφείο και στην Ελλάδα. Ειδικοί συνεργάτες της κάνουν ενημερώσεις σε σχολεία για διάφορα θέματα του φυσικού περιβάλλοντος. Έχει εκδώσει τα εκπαιδευτικά υλικά: 1. Η Π.Ε στο Δημοτικό Σχολείο 2. Τα δάση γύρω απ' τη μεσόγειο - Παρατήρηση δασών (forest watch) 3. Εξερευνώντας το περιβάλλον της Ευρώπης. Έχει παραγάγει πολλές ειδικές σειρές slides με θέματα όπως Βιοποικιλότητα, υγρότοποι κλπ.

Παιδική HELMERA. Οργάνωση που ασχολείται με την προστασία της θάλασσας και των ακτών. Εκδίδει εκπαιδευτικό υλικό απευθυνόμενο σε μαθητές Δημοτικών σχολείων και γυμνασίων και το πρόγραμμά της λειτουργεί με μορφή άτυπου δικτύου.

GREENPEACE. Διεθνής ΜΚΠΟ με γραφείο και στην Ελλάδα. Ειδικοί συνεργάτες της κάνουν ενημερώσεις σε σχολεία για διάφορα θέματα του περιβάλλοντος. Εστιάζουν την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών στα θέματα των τοξικών αποβλήτων της βιομηχανικής ρύπανσης, της πυρηνικής ενέργειας και των μεταλλαγμένων προϊόντων. Τις χρονιές 1995 ως 1997 λειτουργήσε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα GREENTEAMS στο οποίο έδινε ιδιαίτερη έμφαση στην δράση των μαθητών για την προστασία του περιβάλλοντος.

ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ, Ένωση για το περιβάλλον την εκπαίδευση και τον πολιτισμό. ΜΚΠΟ που ασχολείται με την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε διάφορα θέματα περιβάλλοντος. Έχει οργανώσει δύο συνέδρια για την Π.Ε, οργανώνει θερινά σχολεία για εκπαιδευτικούς και σε συνεργασία με σχολεία, τοπική αυτοδιοίκηση ή άλλους φορείς οργανώνει θεματικές εκθέσεις αφίσας με παράλληλο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τους μαθητές που επισκέπτονται την έκθεση. Έχει παράγει σειρές εκπαιδευτικών διαφανειών με θέματα όπως το δάσος της Δαδιάς, ο υγρότοπος του Έβρου κλπ

Ελληνική ορνιθολογική εταιρεία. Ασχολείται με την ευαισθητοποίηση των μαθητών για τα πουλιά και τους βιοτόπους τους. Οργανώνει ετησίως τη γιορτή των πουλιών από το 1987 και μετά,

ξενάγηση στον εθνικό κήπο και παρατήρηση πουλιών από το 1997, και από το 2005 και μετά οργανώνει ξενάγηση στον οικολογικό πάρκο στο Ίλιο και παρατήρηση πουλιών. Έχει παράγει πολλές σειρές εκπαιδευτικών slides (αιγαιόγλαρος, γυπαετός, όρνιο κλπ) και έχει εκδώσει εκπαιδευτικά υλικά για τον αιγαιόγλαρο και τον μαυροπετρίτη και ένα «οδηγό για το δάσκαλο» που θα ήθελε να υλοποιήσει πρόγραμμα Π.Ε με θέμα τα πουλιά.

Ελληνικό κέντρο περιθάλψης αγρίων ζώων (ΕΚΠΑΖ). Τις εγκαταστάσεις του κέντρου στην Αίγινα επισκέπτονται χιλιάδες μαθητές που ευαισθητοποιούνται για την προστασία της άγριας πανίδας και οργανώνει απελευθερώσεις αγρίων ζώων και πουλιών με μεγάλη συμμετοχή σχολείων.

Η **Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών**, οργανώνει ξεναγήσεις μαθητών στον υγρότοπο των Πρεσπών, υλοποιεί συγκεκριμένο πρόγραμμα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των μαθητών στο Κέντρο ενημέρωσης του Αγ. Γερμανού και έχει εκδώσει το εκπαιδευτικό υλικό «Φάκελλος για την Π.Ε» και τα «Κείμενα του Κέντρου πληροφόρησης».

Η **Εταιρεία Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης (Ε.Π.Ε.Ε)** με έδρα την Κόρινθο, έχει πλούσια ενημερωτική και επιμορφωτική δραστηριότητα. Έχει οργανώσει το πρώτο πρόγραμμα για Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα στην λίμνη Στυμφαλία και στην κοιλάδα του Φενεού ήδη από το 1990, όταν ακόμη δεν είχε ιδρυθεί κανένα δημόσιο ΚΠΕ στην Ελλάδα. Το πράγματι ιδιαίτερα αξιόλογο πρόγραμμα έχουν παρακολουθήσει χιλιάδες μαθητές από όλη την Ελλάδα. Πρόγραμμα που βασιζόταν στην εθελοντική προσφορά των μελών της Εταιρείας. Παράλληλα έχει εκδώσει εκπαιδευτικό υλικό για τη λίμνη Στυμφαλία και για τους ορεινούς όγκους της Κορινθίας.

Το **Mediterranean Information Office (MIO-ecsd) Μεσογειακό γραφείο πληροφόρησης, για το περιβάλλον, τον πολιτισμό και την αειφόρο ανάπτυξη**, είναι ομοσπονδία μεσογειακών μη κυβερνητικών περιβαλλοντικών οργανώσεων με έδρα την Ελλάδα. Έχει αναπτύξει πλούσια επιμορφωτική δραστηριότητα και μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος Medies έχει εκδώσει τα εκπαιδευτικά υλικά «Το νερό στη Μεσόγειο» και «Τα Απορρίμματα στη ζωή μας». Είναι παράλληλα ο διεθνής χειριστής του δικτύου «Ο ναυτίλος ταξιδεύει».

5. ΜΚΠΟ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΚΥΡΙΩΣ ΣΕ ΕΝΗΛΙΚΕΣ Η ΚΑΙ ΣΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Η **Ελληνική Εταιρεία Περιβαλλοντικής ενημέρωσης και εκπαίδευσης**, εξέδιδε για χρόνια το πρώτο ειδικό περιοδικό με θέμα την Π.Ε στην Ελλάδα. Η πλούσια αρθρογραφία του περιοδικού αποτελεί ακόμη βιβλιογραφική πηγή για πολλούς εκπαιδευτικούς. Έχει εκδώσει επίσης τον εκπαιδευτικό φάκελο για τους υγροτόπους και τους οικολογικούς χάρτες πολλών νομών της χώρας. Στους χάρτες αυτούς, εκτός από τα ενδιαφέροντα πληροφοριακά στοιχεία, δίνονται και πάρα πολλές ιδέες για δραστηριότητες περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης στη φύση και στην σχολική αίθουσα. Έχει εκδώσει επίσης το εξαιρετικό εκπαιδευτικό υλικό «Το δάσος, ο άγνωστος ευεργέτης» (1987). Βασικός συνεργάτης των περισσότερων Υπευθύνων Π.Ε από το 1992 έως το 1999, όπου και ανέστειλε τις δραστηριότητές της.

Η **Ευώνυμος οικολογική βιβλιοθήκη** είναι η μοναδική βιβλιοθήκη με θέμα το περιβάλλον στην Ελλάδα. Τους χώρους της έχουν επισκεφτεί χιλιάδες εκπαιδευτικοί και μαθητές για να αντλήσουν υλικό χρήσιμο για τα προγράμματα που υλοποιούν. Έχει οργανώσει πλήθος εκδηλώσεων για το οικολογικό βιβλίο. Ανάμεσα στις πολλές και καλαίσθητες εκδόσεις της έχει εκδώσει και το «Βιβλιογραφικός οδηγός για την Περιβαλλοντική εκπαίδευση», μια πλήρη καταγραφή των εκδόσεων αλλά και κυρίως της αρθρογραφίας για την Π.Ε στην Ελλάδα ως και το 1997.

Η **Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕΕΚΠΕ)** είναι σωματείο με μέλη της εκπαιδευτικούς που ασχολούνται με την Π.Ε. Έχει αναπτύξει μεγάλη επιμορφωτική δραστηριότητα. Έχει οργανώσει δύο πολύ επιτυχημένα επιστημονικά συνέδρια για την Π.Ε, και εκδίδει το θεματικό ειδικό περιοδικό «για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση». Έχει εκδώσει, σε συνεργασία με την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, τα βασικά κείμενα για την Π.Ε. 1.Η χάρτα του Βελιγραδίου 2.Η διακήρυξη της Τιφλίδας 3.Η διάσκεψη της Μόσχας 4.Το κεφάλαιο 36 της ημερήσιας διάταξης 21 (Rio-Agenda 21) και «Συλλογή των Ελληνικών Βιβλίων, των Διδακτορι-

κών Διατριβών και του Εκπαιδευτικού Υλικού που έχει γραφεί για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση»

Η **Euronature** είναι διεθνής οργάνωση. Έχει κυκλοφορήσει την εκπαιδευτική βαλίτσα της φύκιας (1994).

6. ΤΟΠΙΚΕΣ ΜΚΠΟ

Από το πλήθος των περιφερειακών ΜΚΠΟ που δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα, χωρίς να υποτιμούμε το έργο των υπολοίπων, που είναι πράγματι πάρα πολλές και με ιδιαίτερα αξιόλογο έργο, θα αναφέρουμε ενδεικτικά τις:

Οικολογική κίνηση Πάτρας. Εκδίδει εδώ και χρόνια το περιοδικό «Εν αιθρία», το οποίο σε κάθε τεύχος του έχει ειδική στήλη για την Π.Ε καθώς και δεκάδες άλλα άρθρα που μπορούν τα σχολεία της περιοχής να αντλήσουν πλούσιο πληροφοριακό υλικό. Συνεργάζεται με πολλά σχολεία και μέλη της κάνουν συχνά παρουσιάσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σε σχολεία ενώ πολλοί από τους αρθρογράφους του περιοδικού είναι ενεργειακοί εκπαιδευτικοί της Π.Ε.

Οικολογική κίνηση Δράμας. Εκδίδει εδώ και χρόνια το περιοδικό «Καλημέρα κυρά γη», το οποίο σε τεύχη του έχει άρθρα για την Π.Ε καθώς και δεκάδες άλλα άρθρα που μπορούν τα σχολεία της περιοχής να αντλήσουν πλούσιο πληροφοριακό υλικό. Στο παρελθόν είχε ξεκινήσει προσπάθεια ανακύκλωσης υλικών στην περιοχή με συμμετοχή πολλών σχολείων. Έχει εκδώσει σε συνεργασία με το Τ.Ε.Ι Δασοπονίας Δράμας το δίτομο έργο του δασολόγου Θ. Αραμπατζή «Θάμνοι και δέντρα στην Ελλάδα».

Οικολογική κίνηση Βέροιας. Έχει συνεργασία με πολλά σχολεία της περιοχής. Δραστηριοποιείται έντονα στην ανακύκλωση υλικών στην περιοχή με συμμετοχή πολλών σχολείων. Συνεργάζεται στενά με το ΕΚΠΑΖ και προωθεί την ιδέα της προστασίας της φύσης, μέσω της απελευθέρωσης πουλιών, σε πολλά σχολεία της περιοχής.

Περιβαλλοντική πρωτοβουλία Μαγνησίας. Εκδίδει εδώ και χρόνια το περιοδικό «Οικονομική ενημέρωση», το οποίο σε τεύχη του έχει άρθρα για την Π.Ε καθώς και δεκάδες άλλα άρθρα που μπορούν τα σχολεία της περιοχής να αντλήσουν πλούσιο πληροφοριακό υλικό. Στοχεύει στη δραστηριοποίηση της κοινής γνώμης και των σχολείων σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος.

7. ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ. Ένα από τα σημαντικότερα οικολογικά περιοδικά στην Ελλάδα, κληρονόμος του πρώτου ελληνικού οικολογικού περιοδικού «Οικολογία και περιβάλλον». Έχει διακόψει την έκδοσή του. Για πάρα πολλά χρόνια ήταν βασικός «σύντροφος» των εκπαιδευτικών που υλοποιούσαν προγράμματα Π.Ε. Στις σελίδες του έχει φιλοξενήσει εκατοντάδες άρθρα για την Π.Ε

ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ. Για πάρα πολλά χρόνια είναι βασικός «σύντροφος» των εκπαιδευτικών που υλοποιούν προγράμματα Π.Ε. Στις σελίδες του έχει φιλοξενήσει εκατοντάδες άρθρα για την Π.Ε. Έχει ειδική στήλη τεσσάρων σελίδων αφιερωμένη στην Π.Ε, σε κάθε τεύχος του.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η παραπάνω καταγραφή των δράσεων των ΜΚΠΟ, ούτε προσπάθησε να είναι, ούτε είναι, μια πλήρης απογραφή όλων των δράσεων των ΜΚΠΟ για την Π.Ε. Πολλά ακόμη έχουν γίνει για την προώθηση του θεσμού της Π.Ε είτε από τοπικές, είτε από πανελλαδικής εμβέλειας οργανώσεις.

Δείχνει όμως με γλαφυρό τρόπο την προσπάθεια των ΜΚΠΟ, από το 1976 μέχρι σήμερα, στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης και εκπαίδευσης μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα.

Πρέπει να επισημάνουμε άλλωστε ότι οι ΜΚΠΟ προηγήθηκαν κατά πολύ του επίσημου κράτους στην προώθηση της Π.Ε στην Ελλάδα σε όλους τους τομείς, από την ανάπτυξη, δημιουργία και παραγωγή κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, ως την λειτουργία των πρώτων Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθώς και την ίδρυση, συντονισμό και λειτουργία των πρώτων δικτύων Π.Ε. Δεν θα πρέπει επίσης να θεωρηθεί αμελητέα η τεράστια επιμορφωτική δράση που ανέπτυξαν και αναπτύσσουν οι ΜΚΠΟ στην Ελλάδα. Για αρκετά χρόνια μάλιστα, ακόμη και μετά την καθιέρωση

ρωση του Θεσμού των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, οι ΜΚΠΟ ήταν βασικός φορέας επιμόρφωσης ή και ο βασικός συνεργάτης των Υπευθύνων Π.Ε ακόμη και του ΥΠΕΠΘ στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την Π.Ε .

Και για πάνω από 25 χρόνια η συνεργασία κράτους και ΜΚΠΟ, η οποία όπως αναφέρθηκε προβλέπεται από όλες τις Διεθνείς συνθήκες για την Π.Ε, υπήρξε γόνιμη και ουσιαστική και ήταν προς όφελος του θεσμού της Π.Ε στην Ελλάδα.

Τα εκπαιδευτικά υλικά για την Π.Ε των ΜΚΠΟ διακινούνταν στα σχολεία, τα δημοφιλέστερα και πιο επιτυχημένα δίκτυα Π.Ε τα οποία συντόνιζαν οι ΜΚΠΟ (Οικολογικά σχολεία, Νέοι δημοσιογράφοι για το περιβάλλον, το σποράκι πηγή ζωής, ο ναυτίλος ταξιδεύει, το ποτάμι και τόσα άλλα), αναπτύσσονταν αρμονικά με τη συνεργασία και την εποπτεία του ΥΠΕΠΘ στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Όμως με την 47587/Γ7/15-5-2003 ΦΕΚ. 639 τ. Β'/3-6-2003 απόφαση του ΥΠΕΠΘ, αυτή η τόσο δημιουργική συνεργασία σταμάτησε, χωρίς καμία προφανή λογική αιτία και ενάντια στις προτάσεις και παροτρύνσεις όλων των Διεθνών συνθηκών και προτάσεων. Ένας ασφυκτικός κρατικός εναγκαλισμός σε σημείο στραγγαλισμού έχει απλωθεί τα τελευταία χρόνια και με αφορμή αυτή την απόφαση, γύρω από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Απόφαση την οποία, με κείμενά τους, αμφισβήτησαν τόσο το σύνολο των ΜΚΠΟ που εμπλέκονται με την Π.Ε, όσο και μια μεγάλη μερίδα πανεπιστημιακών δασκάλων.

Οι ΜΚΠΟ ως ανεξάρτητοι και μη ελεγχόμενοι από το κράτος οργανισμοί, συνεχίζουν τη δράση τους στον τομέα της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης των μαθητών, ενώ παράλληλα βρίσκονται σε συνεχή ανοιχτό διάλογο με το ΥΠΕΠΘ, ώστε να λυθεί αυτό το μείζον ζήτημα του τρόπου συνεργασίας με το ΥΠΕΠΘ και των σχολικών μονάδων, θέλοντας και μόνο να προσφέρουν ακόμη περισσότερα στην περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των μαθητών.

Εν κατακλείδι μπορούμε να πούμε ότι οι ΜΚΠΟ έχουν αναγνωρισθεί, από το σύνολο των εκπαιδευτικών και της κοινωνίας, για την δράση τους στον τομέα της προώθησης της Π.Ε στην Ελλάδα και με ένα νέο νομικό πλαίσιο συνεργασίας με το ΥΠΕΠΘ, θα συνεχίσουν να προσφέρουν όσα τόσα χρόνια με αξιοπιστία και συνέπεια προσέφεραν.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΜΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΜΚΠΟ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

EURONATURE	Γραφείο Ζακύνθου Τ.Θ 181 , 29100 Ζάκυνθος
GREENPEACE-	Κλεισόβης 9 Αθήνα 10677, τηλ:210-3840774-5, fax: 210-3804008 www.greenpeace.org E-mail: gpgreece@diala-geenpeace.org
HELMERA	Ζεφύρου 60 Π. Φάληρο, τηλ:210-9343088, fax: 210-9407327 www.helmepajunior.gr , E-mail: helmepajunior@helmepajunior.gr
WWF	Φιλελλήνων 26 Αθήνα, τηλ:210-331483, fax: 210-3247578 www.wwf.gr , E-mail: support@wwf.gr
ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ ,	Βίκτωρος Ουγκώ 3 Θεσ/νίκη, τηλ: 2310-555920, fax: 2310-553932 www.arcturos.gr , E-mail: vpetridou@arcturos.gr
ΑΡΧΕΛΩΝ	Σολωμού 57 Αθήνα 10432, τηλ/fax: 210-5231342 www.arhelon.gr , Email: stps@arhelon.gr
ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ	Σαραντόγλου 75 Ν. Φιλαδέλφεια 14342, τηλ: 210-6030107 E-mail: viosimotita@yahoo.gr
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (Ε.Ε)	Τριπόδων 28 , Πλάκα τηλ: 210- 3225245, φαξ 210-3225240, www.ellinikietairia.gr , E-mail: spe@ellinikietairia.gr
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ (Ε.Ε.Π.Φ)	Νίκης 20 Αθήνα, τηλ:210-3224944, fax: 210-3225285 www.eepf.gr , E-mail: hspn@hol.gr

Ε.Π.Ε.Ε (Κορινθίας)	Κοραή 15 Κόρινθος 20100 , τηλ: 27410-72386
Ε.Ε.Π.Ε.Ε	Αριστοτέλους 182 Αθήνα 11251, τηλ: 210-8670529
ΕΚΒΥ	14 ^ο χλμ.Θεσ/νίκης-Μηχανιώνας Θέρμη τηλ:2310-473320, fax:2310-471795 www.ekby.gr , E-mail: mariak@ekby.gr
ΕΚΠΑΖ	Τ.Θ.75072 Καλλιθέα 17610, τηλ:210-9520117, 6944261063 www.ekpaz.gr , E-mail: wildanimalgreece@hotmail.com
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Βασ. Ηρακλείου 24 Αθήνα 10682, τηλ/fax: 210-8228704, 8227937 www.ornithologiki.gr , E-mail: birdlife-gr@ath.forthnet.gr
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΕΣΠΩΝ	53077 Αγ. Γερμανός Φλώρινα, τηλ: 23850-51211
ΕΥΩΝΥΜΟΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	Αγ. Ασωμάτων 9γ Θησείο 10553, τηλ: 210-3316516, τηλ/fax: 210-3231557 www.evonymos.org , E-mail: evonymos@tee.gr
ΜΙΟ	Κυρρίστου 12 Πλάκα τηλ:2103247267, fax:210-3317127 www.mio-ecsde.org , E-mail: mio-ee-env@ath.forthnet.gr
ΜΟΜ	Σολωμού 18 Αθήνα 10682, τηλ:210-5222888, fax:210-5222450 www.mom.gr , E-mail: info@mom.gr
ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	Λεβίδου 13 Κηφισιά 14562 , τηλ:210-8015870, fax: 210-8080674 www.gnhm.gr , E-mail: info@gnhm.gr
ΟΙ.ΚΙ. ΒΕΡΟΙΑΣ	Φλέμιγκ 17 Βέροια 59100, τηλ: 6946-381707
ΟΙ.ΚΙ. ΔΡΑΜΑΣ	Χατζηνανέστη 13 Δράμα 66100, τηλ: 22510-46423,31160,86412
ΟΙ.ΚΙ. ΠΑΤΡΑΣ	Βασιλειάδου 26 Πάτρα 26222 , τηλ: 2610-336609, 6937-157515
ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ	Μαμάη 3 Αθήνα 10440, τηλ: 210-8228795
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ.	Γαζή 216 Βόλος , τηλ:24210-20620, τηλ/fax: 24210-38387 www.oikoen.gr
ΠΕΕΚΠΕ	Αργοναυτών 34 Αργυρούπολη 16452 , τηλ: 210-9959250-1
ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	Λεβίδου 13 Κηφισιά 14562 , τηλ: 210-8083289, 8015870

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Dominique Simonnet (1985) *Τι είναι οικολογία*, Νέα Σύνορα- Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα
2. Βασικά κείμενα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση- τεύχος 1 : Η χάρτα του Βελιγραδίου (1997), ΠΕΕΚΠΕ & ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, Αθήνα
3. Βασικά κείμενα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση- τεύχος 2 : Η διακήρυξη της Τιφλίδας (1997), ΠΕΕΚΠΕ & ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, Αθήνα
4. Βασικά κείμενα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση- τεύχος 3 : Η διάσκεψη της Μόσχας (1997), ΠΕΕΚΠΕ & ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, Αθήνα
5. Βασικά κείμενα για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση- τεύχος 4 : Το κεφάλαιο 36 της ημερήσιας διάταξης 21 (Agenda 21) (1997), ΠΕΕΚΠΕ & ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, Αθήνα

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΜΚΠΟ: Μη κυβερνητικές περιβαλλοντικές οργανώσεις.

Π.Ε: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

ΥΠΕΠΘ: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

ΜΙΟ: Mediterranean Information Office

ΕΚΒΥ: Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων

ΠΕΕΚΠΕ: Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

ΕΕΠΕΕ: Ελληνική Εταιρία Περιβαλλοντικής ενημέρωσης και εκπαίδευσης

Ε.Π.Ε.Ε (Κορινθίας)

ΕΚΠΑΖ Ελληνικό κέντρο περίθαλψης αγρίων ζώων

Ε.Π.Ε.Ε Εταιρία Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης Κορινθίας